

Social- och
hälsovårdsministeriet

Översikt: nya lagen om funktionshindersservice samt

Några ord om stödet för närståendevård

Nätverket för funktionshindersservice 24.9.2025

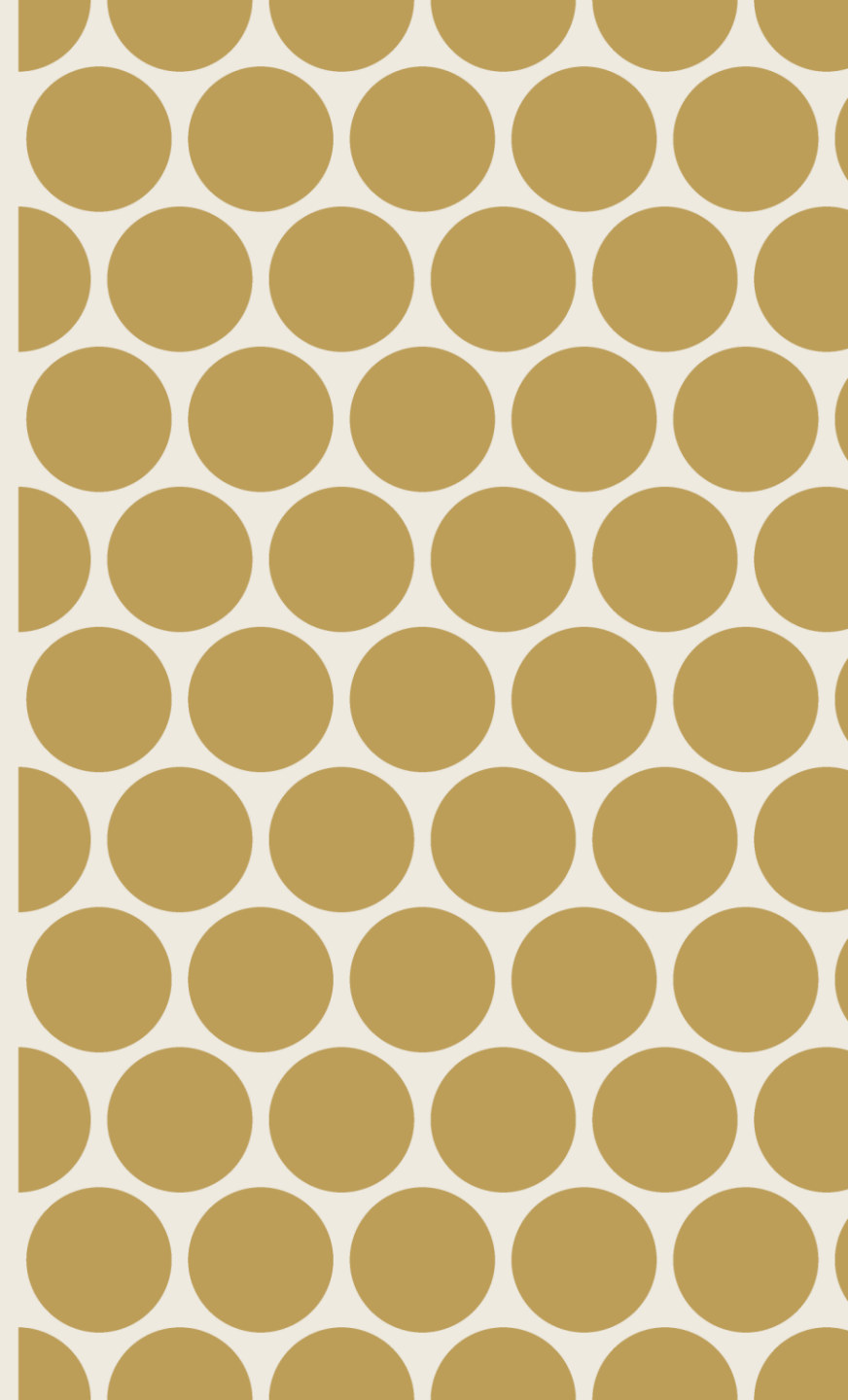
Kaarina Tuokko, specialsakkunnig

Kirsi-Maria Malmund-Laakso, konsultativ tjänsteman

Social- och
hälsovårdsministeriet

Ändringen av tillämpningsområdet för lagen om funktionshindersservice

Bakgrund till lagberedningen

- Hösten 2024 behandlades regeringens proposition om preciseringen av tillämpningsområdet i lagen om funktionshindersservice (RP 122/2024 rd)
- Vid riksdagsbehandlingen av bestämmelsen om tillämpningsområdet hösten 2024 slopades bestämmelsen om livsskeden, eftersom det inte var möjligt att komplettera den enligt tidtabellen för behandlingen av budgetlagarna på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter.
- Beredningen för att vidare precisera tillämpningsområdet inleddes på våren 2025.

Tidsplan

- Beredningen inleddes den 27 mars 2025
- Utkastet till proposition var på remiss mellan den 12 maj och den 23 juni 2025
- Regeringens proposition RP 92/2025 rd till riksdagen den 18 september 2025
https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Sidor/RP_92+2025.aspx
- Riksdagen svarar för tidtabellen för riksdagsbehandlingen
- Ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 2026

Målsättning

Syftet med propositionen är, tillsammans med tidigare godkända ändringar, att

- säkerställa att lagen förblir en speciallag för personer med funktionsnedsättning
- trygga tillgången till särskild service för personer med funktionsnedsättning i deras olika livsskeden samt trygga deras grundläggande fri- och rättigheter
- trygga välfärdsområdenas förutsättningar att finansiera funktionshindersservicen.

De viktigaste förslagen 1/2

- Bestämmelsen om tillämpningsområdet för lagen om funktionshindersservice kompletteras så att det till paragrafen fogas en ny moment om livsskeden.
- Syftet med ändringen är att hjälpa till att särskilja det behov av hjälp och stöd som vanligen hör till olika livsskeden från ett sådant nödvändigt behov av hjälp och stöd till följd av en funktionsnedsättning eller sjukdom som ska tillgodoses genom service enligt lagen om funktionshindersservice.

Föreslagen lydelse i regeringens proposition: Moment om livsskeden 2 § 4 mom. i lagen om funktionshindersservice

- *Med stöd av denna lag ordnas service för sådana personer med funktionsnedsättning vars nödvändiga behov av hjälp och stöd som beror på en begränsning i funktionsförmågan avviker från det behov av hjälp och stöd som vanligen hänför sig till det aktuella livsskedet. I denna lag avses med livsskeden tidsperioder som hör till människans allmänna levnadslopp och som är förenade med för dem typiska utvecklingsfaser och uppgifter. Livsskedena är barndomen, ungdomen, vuxenlivet och ålderdomen. När rätten att få funktionshindersservice bedöms i olika livsskeden ska bestämmelsen i 1 § om lagens syfte beaktas. Vid bedömningen ska också beaktas servicens kontinuitet vid övergången från ett livsskede till ett annat. Bedömningen ska göras som en del av den individuella processen för bedömning av servicebehovet.*

Med andra ord 1/2

- Med stöd av denna lag ordnas service för sådana personer med funktionsnedsättning vars nödvändiga behov av hjälp och stöd som beror på en begränsning i funktionsförmågan avviker från det behov av hjälp och stöd som vanligen hänför sig till det aktuella livsskedet.
- I denna lag avses med livsskeden tidsperioder som hör till människans allmänna levnadslopp och som är förenade med för dem typiska utvecklingsfaser och uppgifter.
- Livsskedena är barndomen, ungdomen, vuxenlivet och ålderdomen.

Med andra ord 2/2

- När rätten att få funktionshindersservice bedöms i olika livsskeden ska bestämmelsen i 1 § om lagens syfte beaktas.
- Vid bedömningen ska också beaktas servicens kontinuitet vid övergången från ett livsskede till ett annat.
- Bedömningen ska göras som en del av den individuella processen för bedömning av servicebehovet.

De viktigaste förslagen 2/2

- Paragrafens skrivsätt och momentens ordningsföljd förtydligas
- De andra bestämmelserna i 2 § i lagen om funktionshindersservice som föreslås bli ändrade motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i den lag om funktionshindersservice som riksdagen tidigare godkänt.
- I fråga om dem föreslås det endast tekniska ändringar i paragrafen

Ekonomiska konsekvenser

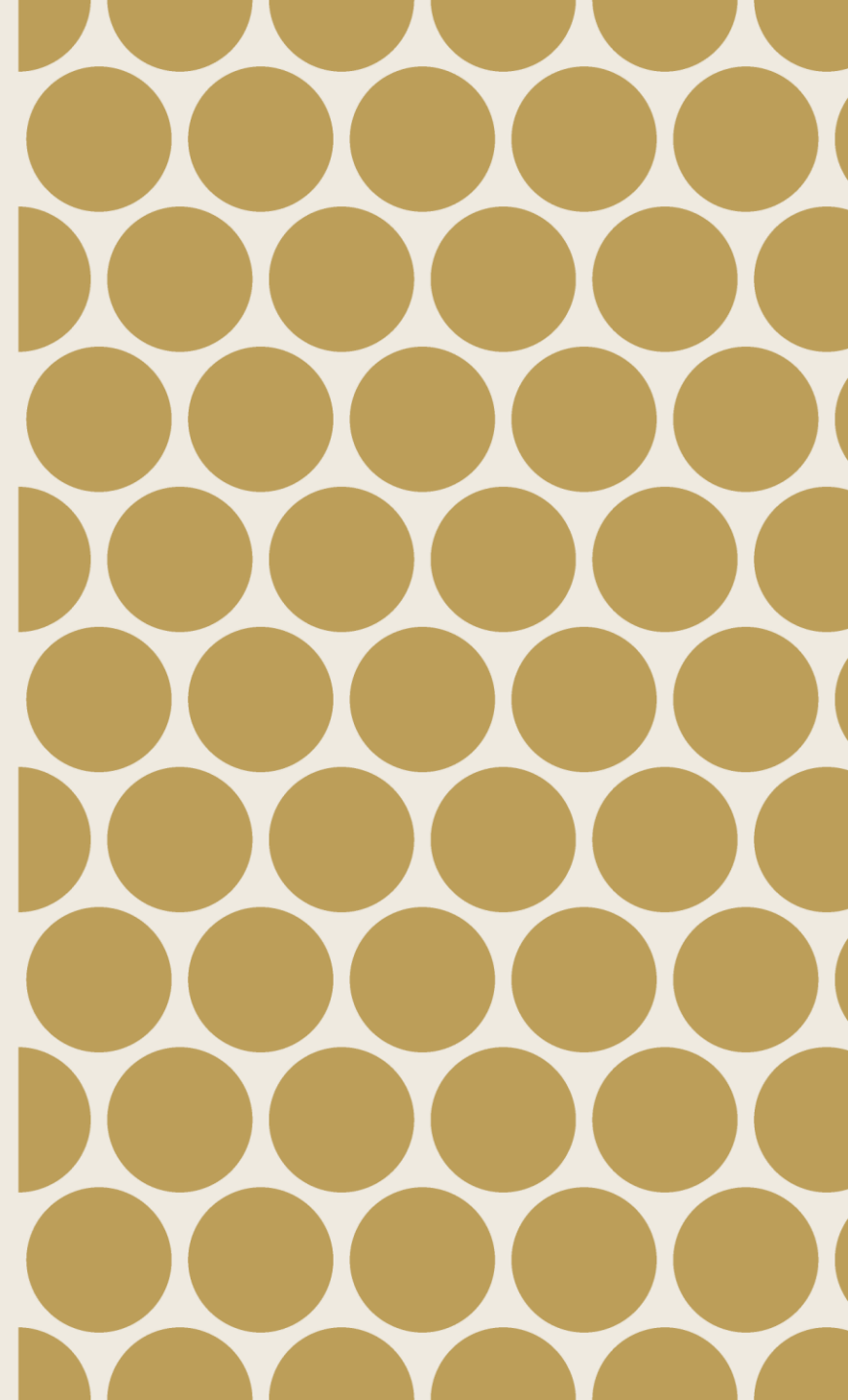
- Vid riksdagsbehandlingen av bestämmelsen om tillämpningsområdet hösten 2024 slopades bestämmelsen om livsskeden, eftersom det inte var möjligt att komplettera den enligt tidtabellen för behandlingen av budgetlagarna på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter.
- Därför reserverades det för säkerhets skull 20,2 miljoner euro till välfärdsområdenas finansiering för att stärka förutsättningarna för verkställigheten, utöver det som annars behövdes för genomförandet av reformen.
- Eftersom det föreslås att bestämmelsen om livsskeden på nytt fogas till bestämmelsen om tillämpningsområdet, kan de 20,2 miljoner euro som för säkerhets skull reserverats dras av från välfärdsområdenas finansiering från och med 2026.

Uppföljningen av målen i lagen om funktionshinderservice 1/2

- Enligt riksdagen bör statsrådet styra verkställandet av lagen och följa upp vilka effekter ändringarna har.
- Social- och hälsovårdsministeriet har inlett ett projekt för att följa upp hur målen för lagen om funktionshinderservice verkställs.
- Uppföljningsprojektet genomförs av Institutet för hälsa och välfärd och det pågår till utgången av år 2027.

Lagens syfte och stödjandet av delaktigheten

Lagens syfte (1 §)

- Syftet med lagen om funktionshinderservice är att
 - uppnå likabehandling, delaktighet och deltagande i samhället för personer med funktionsnedsättning samt att förebygga och undanröja hinder för uppnåendet av dessa syften,
 - stödja förmågan att leva självständigt för personer med funktionsnedsättning och att stödja deras självbestämmanderätt,
 - tillförsäkra personer med funktionsnedsättning tillräcklig service av god kvalitet enligt deras individuella behov och intressen.

Lagens syfte styr tillämpningen av lagen

- "Paragrafen om lagens syfte **styr verkställigheten av lagen** samt tolkningen och tillämpningen av bestämmelserna om tjänsterna också i samband med enskilda beslut.
- Detta innebär t.ex. att lagens syfte alltid ska beaktas i servicens planerings- och beslutsprocess.
- Lagens syfte styr även valet av sättet att producera och tillhandahålla servicen." (RP 191/2022 s.157)

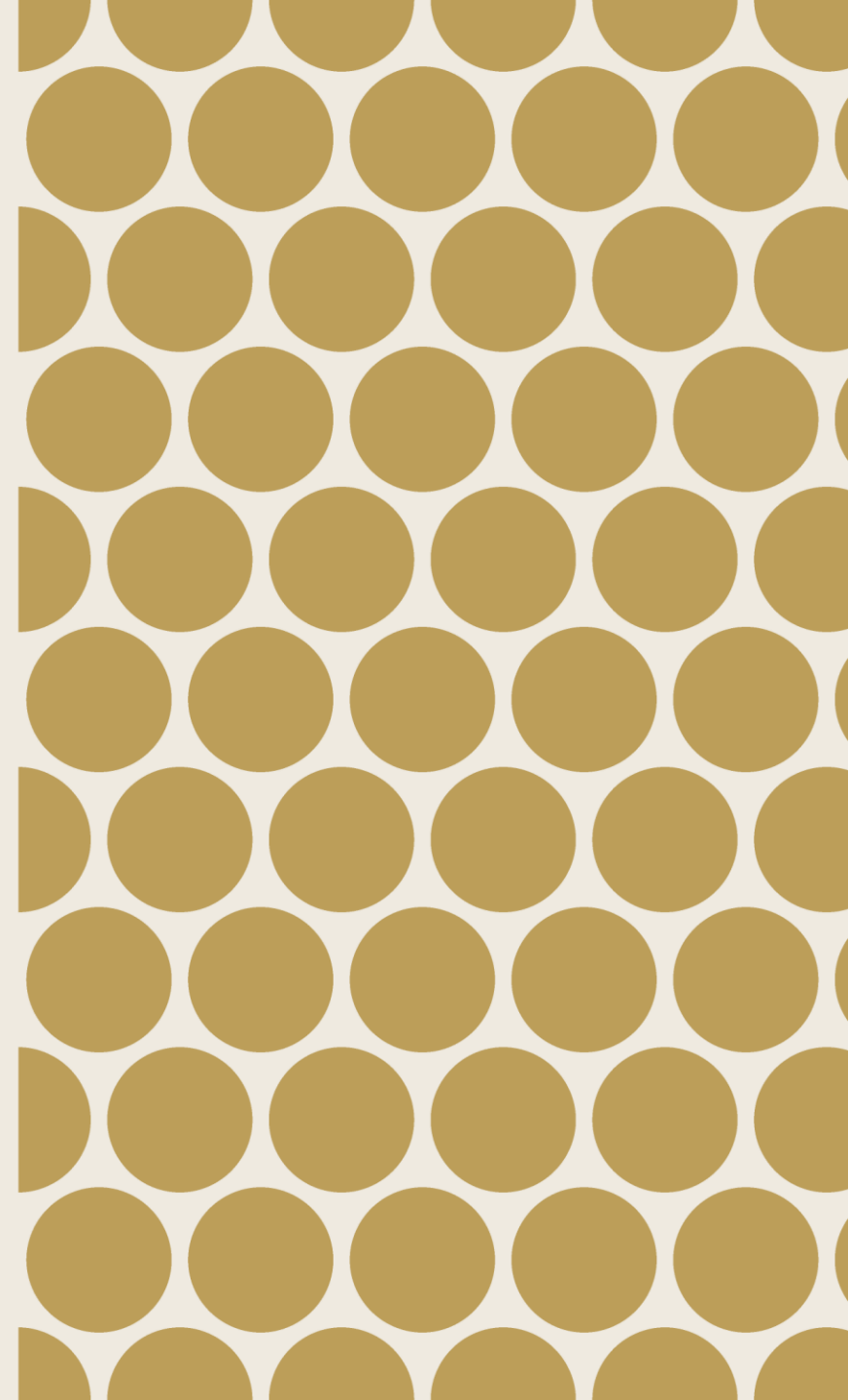
Stödjande av delaktigheten för personer med funktionsnedsättning i klientprocessen (3 §)

- I 3 § i den nya lagen om funktionshindersservice föreskrivs det om stödjande av delaktigheten i klientprocessen
 - Innehåller hänvisningar till viktiga lagar som ska tillämpas tillsammans med lagen om funktionshindersservice
- Bestämmelsen framhäver vikten av att personer med funktionsnedsättning deltar och har äkta möjlighet att påverka i klientprocessens alla faser
 - Bedömning av servicebehovet och planering av tjänsterna, men också genomförande och uppföljning av tjänsterna
 - Självbestämmanderätten måste förverkligas också i fråga om dem som har speciellt svårt att uttrycka sin vilja och sina behov

Stödjande av delaktighet i klientprocessen

- Särskild vikt ska fästas vid **stödjandet av delaktigheten** i klientprocessen **för barn** med funktionsnedsättning
- Delaktigheten för personer med funktionsnedsättning ska stödjas på det sätt som personens funktionsförmåga, ålder, utvecklingsfas och livssituation förutsätter
- **Stöd för att få information** och för att **bilda sig en egen åsikt** och uttrycka den
- Rätt att använda **teckenspråk eller någon annan lämplig kommunikationsmetod**
- Rätt att använda finska, svenska och samiska, tolkningstjänst: 5 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård samt språklagen

Stöd i att fatta beslut 14 -15 §

Stöd i att fatta beslut (14 §)

1/2

Rätt att som en separat tjänst få stöd i att fatta beslut

- om en person med funktionsnedsättning behöver stöd i att fatta andra viktiga beslut i det egna livet än sådana som anknyter till det dagliga livet.
 - Vid bedömningen av hur viktigt beslutet är ska personens egen uppfattning beaktas.

I andra än viktiga beslutssituationer

- ingår stödet i att fatta beslut som en del i de tjänster som utifrån personens individuella behov ordnas med stöd av denna lag, när det är lämpligt med tanke på servicens karaktär.

Syftet med stöd i att fatta beslut är att

- stödja personer med funktionsnedsättning i beslutsfattandet så att de själva kan fatta och verkställa beslut som gäller det egna livet.

Stöd i att fatta beslut (14 §)

2/2

Omfattar behövligt stöd under beslutsprocessen för att kunna

- inhämta information
- förstå saker
- bedöma besluts- och handlingsalternativen och deras konsekvenser
- bilda sig en egen åsikt och uttrycka den
- fatta och verkställa beslut samt
- för andra motsvarande funktioner.

Stödpersonen får inte

- ta ställning till frågor eller
- besluta om saker för personen med funktionsnedsättning.

Stödpersonen ska vara

- oberoende i förhållande till det ärende som är föremål för beslutsfattandet.

Stöd i att fatta beslut, Motivering s. 205-207 1/2

- "Det ska vara möjligt att få stöd i att fatta beslut som separat service endast när det är fråga om **ett betydande beslut i livet för en person med funktionsnedsättning.**"
- "Sådana situationer som omfattar betydande beslut kan till exempel vara när
 - någon själv eller en närstående blir allvarligt sjuk
 - stora vändpunkter i livet såsom
 - att skolan börjar,
 - val av studie- eller arbetsplats
 - stora förändringar inom familjen
 - flytt bort från barndomshemmet eller till en annan ort."

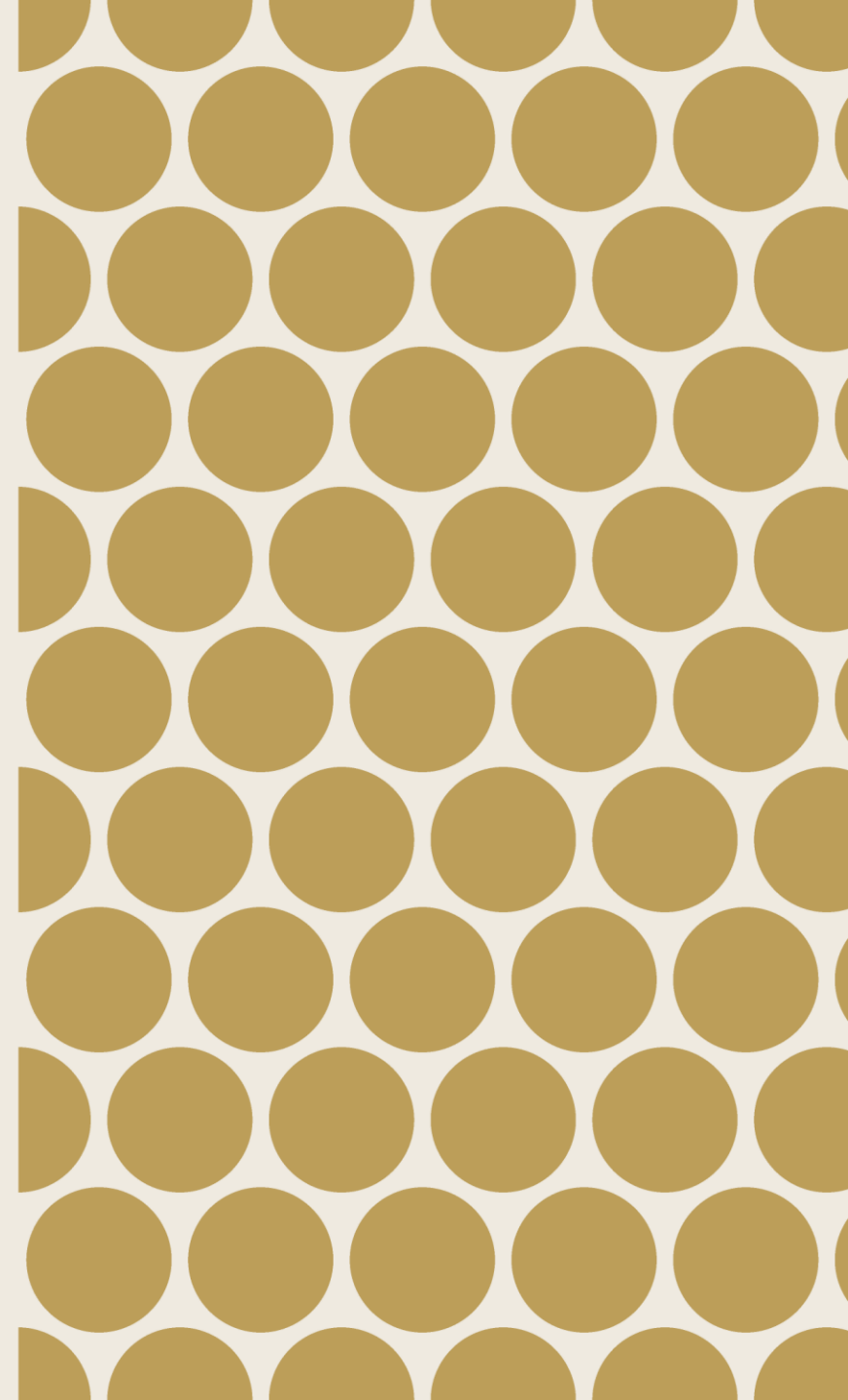
Stöd i att fatta beslut, Motivering s. 205-207 2/2

- "Det ska inte vara möjligt att få stöd i att fatta beslut för små, vardagliga beslut."
 - "De som arbetar inom olika tjänster, såsom stödet för boendet, dag- och arbetsverksamhet, kortvarig omsorg samt personlig assistans, ska däremot handla så att personen får stöd i olika valsituationer i vardagen."
 - "Den allmänna kommentar som FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning gett om artikel 12 framhäver att sociala nätverk och det naturliga stödet från samhället (såsom stöd från vänner, familjer och skolor) spelar en central roll i stödet för beslutsfattande."
 - "I den allmänna kommentaren konstateras det att en sådan strategi är förenlig med full delaktighet och fullt deltagande i samhället för personer med funktionsnedsättning som betonas i konventionen."
 - "Ett sådant naturligt stöd lämpar sig särskilt för små beslutssituationer i vardagen."

Social- och
hälsovårdsministeriet

Ändringar i lagen om stöd för närståendevård och i familjevårdslagen

RP 110/2025 rd Föreslås ändringar i lagen om stöd för närståendevård och i familjevårdslagen

- https://stm.fi/-/hallitus-esittaa-korotusta-omaishoidon-tuen-vahimmaispaikkioon-ja-taloudellista-turvaa-perhehoitajille-?languageId=sv_SE
- Utkastet till propositionen var på remiss mellan den 16 juni 2025 och 27 juli 2025
- Regeringens proposition RP 110/2025 rd till riksdagen den 22 september 2025
https://www.parliament.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Documents/RP_110+2025.pdf
- Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den. Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

RP 110/2025 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 5 § i lagen om stöd för närståendevård och 12 § i familjevårdslagen

- Föreslås att lagen om stöd för närståendevård och familjevårdslagen ändras.
- Föreslås alltså en höjning av minimiarvodet inom stödet för närståendevård.
- Vidare föreslås att den ekonomiska situationen för familjevårdare i vissa situationer förbättras när det gäller den ersättning som betalas för uppsägningstiden.

Ändringar i lagen om stöd för närståendevård

- Minimiarvodet inom stödet för närståendevård ska vara 530 euro per månad från och med den 1 januari 2026.
- Totalt skulle minimiarvodet stiga med cirka 58 euro i månaden jämfört med 2025, och lagändringens inverkan skulle vara cirka 46 euro.
- I propositionen har man uppskattat den årliga höjningen av minimiarvodet med lönekoeficienten för 2026, och den ingår i det nya minimiarvodet.

Ändringar i familjevårdslagen

- Den ersättning som ska betalas till familjevårdaren i vissa oväntade situationer då ett uppdragsavtal upphör föreslås bli förlängd. Utöver ersättningen för arvodet för uppsägningstiden ska det betalas en separat ersättning för en månads arvode, vilket betyder att familjevårdaren skulle få ersättning sammanlagt för minst tre månaders arvoden.
- En förutsättning är att uppdragsavtalet gäller långvarig familjevård som ges dygnet runt eller under en del av dygnet i familjevårdarens hem.
- Syftet med ändringen är att stödja ställningen för familjevårdare i uppdragsförhållande när familjevården oförutsett upphör av orsaker som familjevårdaren inte själv kan påverka.

Frågor & diskussion